

Сивата икономика в Европа и България

Как платежните системи помагат за ограничаване на сивата икономика

Резултати от проучване

октомври 2010 г.

ATKEARNEY

Проф. Д-р Фридрих Шнайдер
Департамент по икономика

Проучване,
спонсорирано от

VISA

Сивата икономика е законна дейност с добавена стойност, която се извършва незаконно

Определение за сива икономика

Сектор	Служебни задължения	Домакинство	Нерегламентирани дейности	Криминални дейности
Практика	• законно	• законно	• законно	• незаконно
Изпълнение	• законно	• законно	• незаконно ⁽¹⁾	• незаконно
Пример	• “традиционни“ икономически действия	• съседска помощ и др.	• втора работа: занаяти и др.	• обири, продажба на наркотици и т.н.

Сива икономика

В Европа традиционно ~2/3 от сивата икономика

В Европа традиционно ~1/3 от сивата икономика

Компоненти

Недеклариран труд

Масов феномен – около 30-35% от работещото население е заето на 2+ места

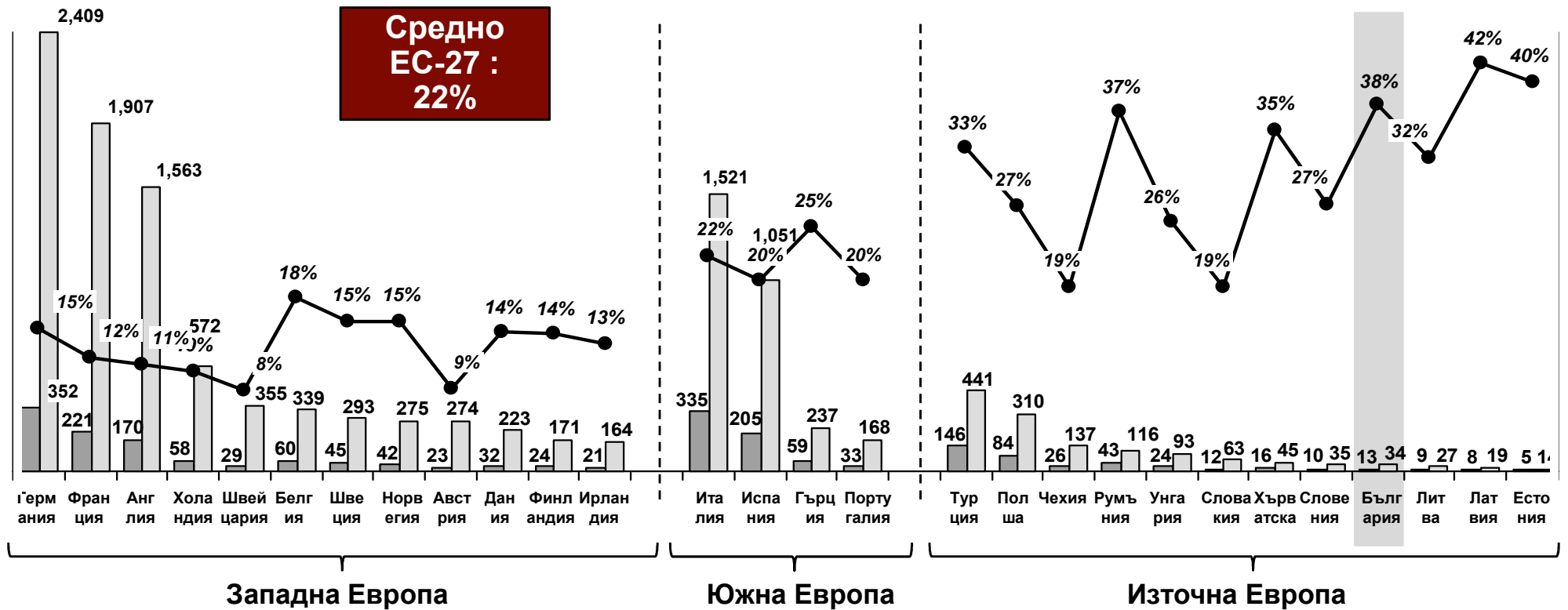
Недекларирани продажби

Търговия на дребно или недекларирани търговски транзакции – отчасти свързано с недеклариран труд (покупка на материали)

1) Свързани доходи, недекларирани пред властите
Източник: A.T. Kearney и Prof. Dr. F. Schneider

Със стойност €2,200 млрд. и на нива средно от 22% от икономическата дейност, сивата икономика в Европа е измерима

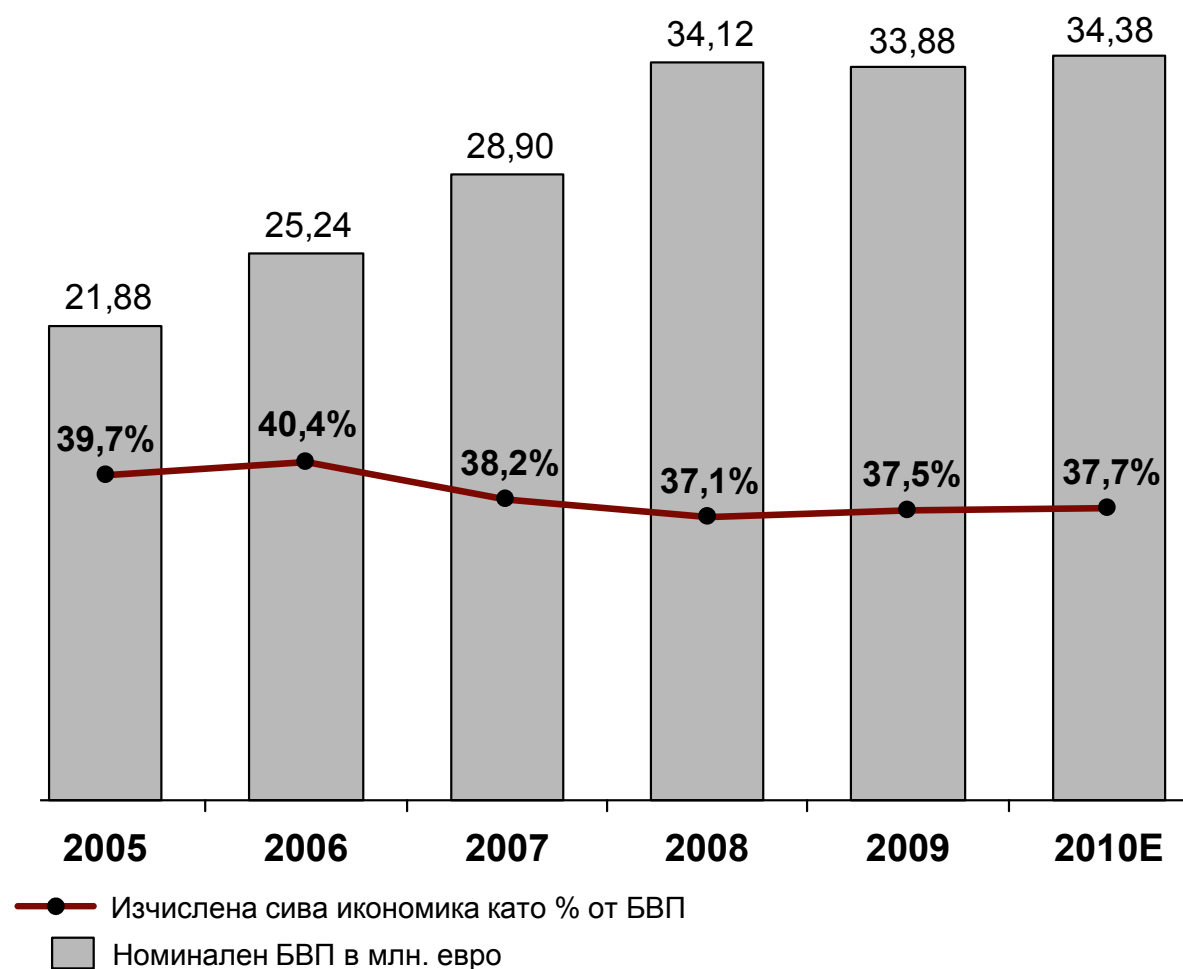
Размер на сивата икономика в съотношение с общия БВП – 2009 г.
(в € млрд)¹⁾

1) ЕС-27 (без Кипър, Люксембург, Малта), плюс Норвегия, Швейцария и държавите-кандидатки за ЕС; Източник: данни Prof. Dr. F. Schneider, A.T. Kearney - анализи

Сивата икономика в България традиционно е на едно от най-високите нива в Европа

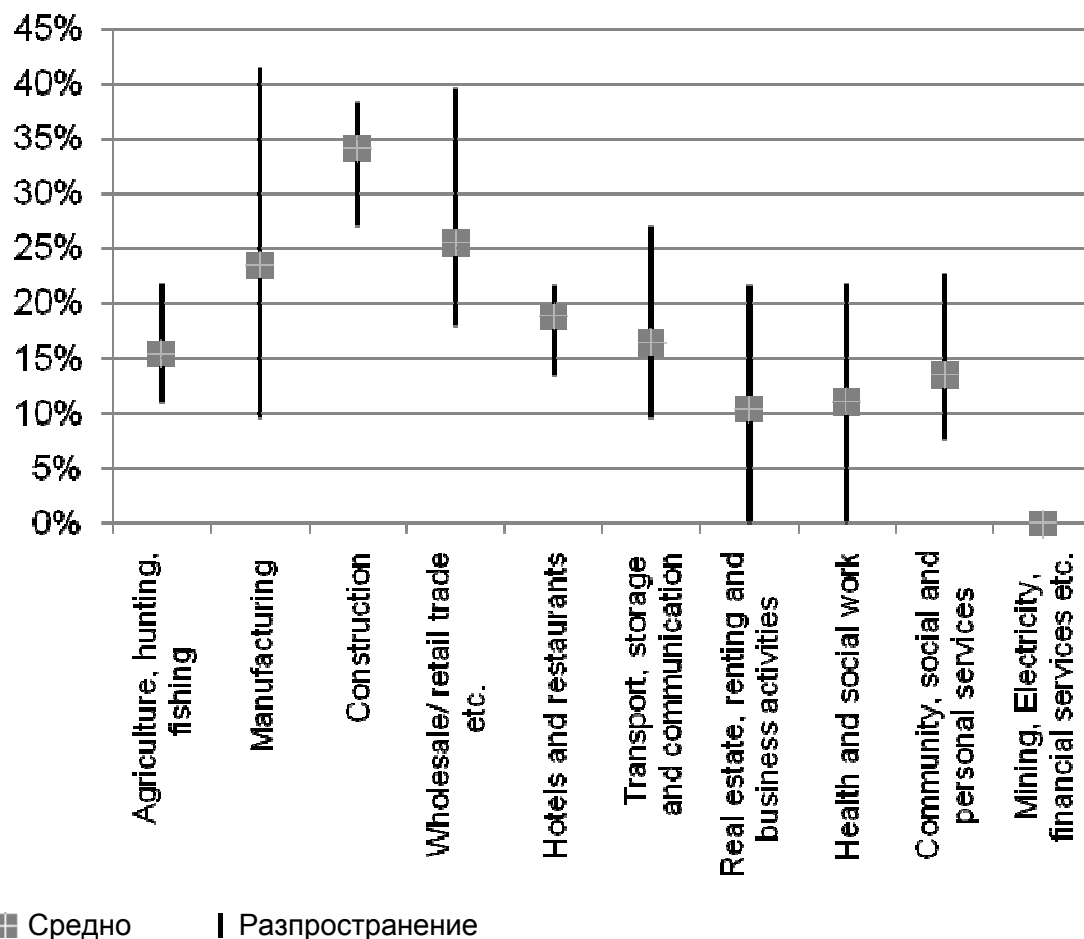
Развитие на сивата икономика в България като % от БВП

- Сивата икономика е на **постоянно високи нива**
- **Намаляване на проникването ѝ** по време на подготовката за присъединяване към ЕС
- **Бавен ръст** по време на **финансовата и икономическа криза**:
 - по-бавно нарастване на БВП: Н1 2010 БВП по-нисък от Н1 2009
 - ръст на безработицата от 6.3% на 9.1% през 2009 г., с леко подобрене през 2010 г.
- **Международен опит след кризата**: лек ръст на сивата икономика като резултат от фискални и ограничителни мерки

Основната структура на сивата икономика е идентична в различните държави

Структура на сивата икономика в Европа по индустрии¹⁾

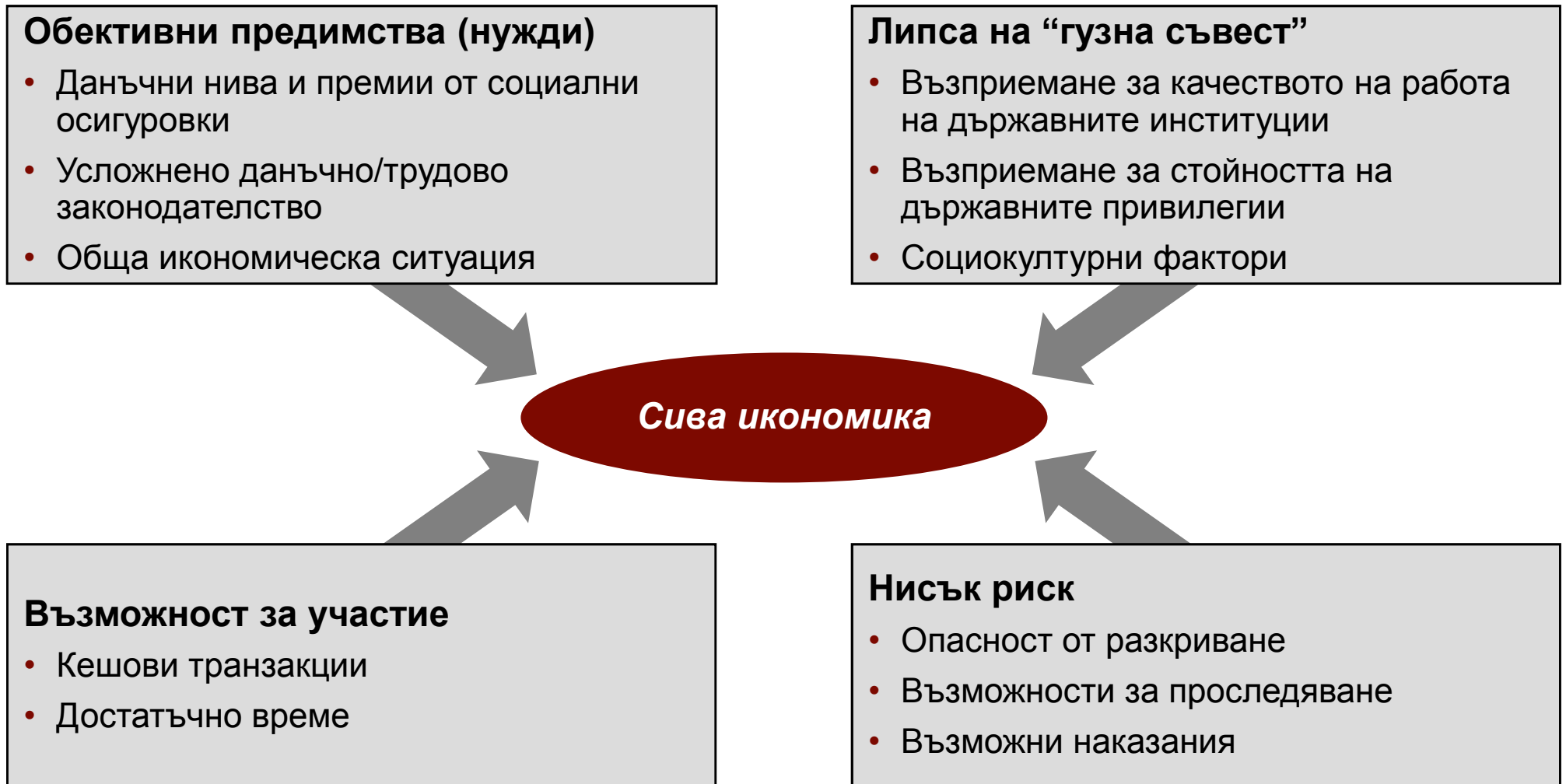
- **Производство, търговия на едро и дребно, строителство** – сектори с най-висок дял на сива икономика в Европа
- **Хотели/ресторанти, транспорт и земеделие** – сектори с традиционно идентични нива на сива икономика в Европа
- **Свободни професии** – услуги с висока добавена стойност, традиционно значителен дял на недеklarиране
- **Домакински услуги** – сектори с високи нива на недеklarиран труд
- **Водоснабдяване и доставка на газ, електроснабдяване и минно дело** – регулирани дейности, на практика без сива икономика

1) Базира се на данни от 5 фокус държави – Германия, Испания, Италия, Полша, Румъния и Турция

Източник: анализи на A.T. Kearney, Prof. Dr. F. Schneider

Сивата икономика се причинява от серия фактори, които могат да бъдат обединени в четири групи

Фактори, благоприятстващи сивата икономика

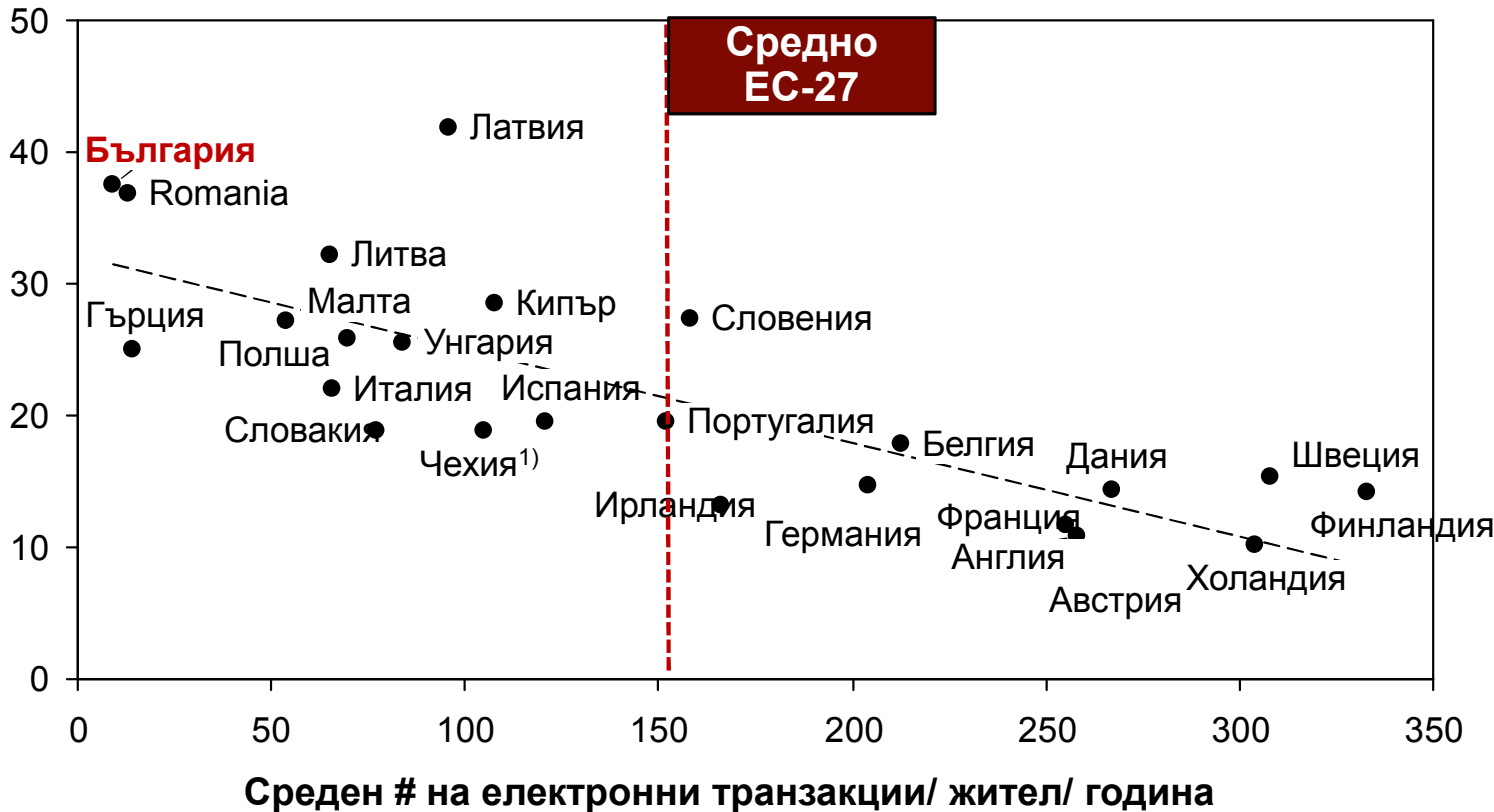

Парите в брой са основният двигател на сивата икономика

Корелация: сива икономика vs. брой на електронни разплащания²⁾

Дял на сивата икономика (% от БВП)

Корелация: ~ -0.68

Специално при недекларирането на B2C продажби, използването на пари в брой създава или улеснява възможностите за укриване на приходи

1) Изчисление

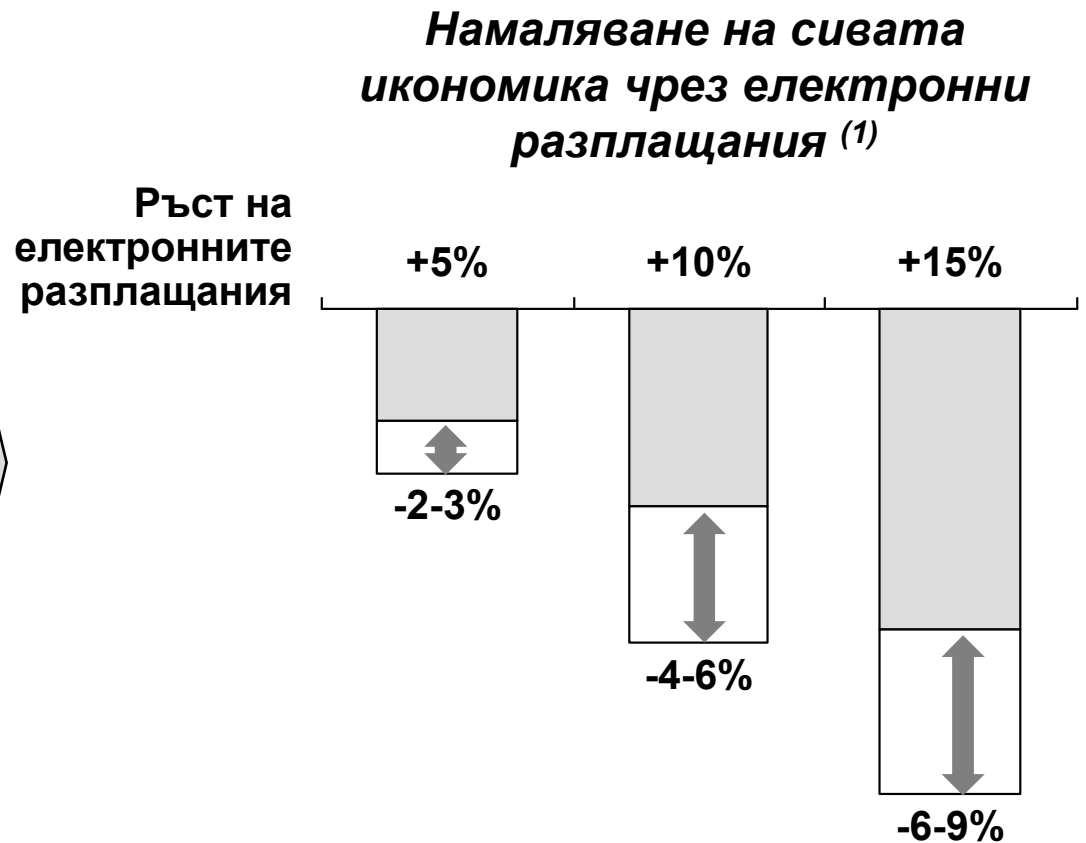
2) ЕС-27 2009 (няма данни за Люксембург)

Източник: Европейска централна банка, Interbanks card center, Prof. Dr. F. Schneider, A.T. Kearney analysis

Развитието на електронните разплащания помага за намаляване на сивата икономика

Увеличаване на електронните разплащания – симулация

- Използване на модела MIMIC за изчисляване на размера на сивата икономика
- Изолиране на ефектите, допринасящи за развитието на електронните плащания на глава от населението
- Симулация на размера на сивата икономика при изменения на всички входящи данни от модела, освен размера на електронните плащания
- Тестване на три различни сценария за увеличаване на електронните плащания като основа за бъдещи измервания

1) Избрани европейски страни; симулация четири последователни години; средни годишни промени
Източник: Резултати от симулацията Prof. Dr. F. Schneider, 2009